

«Γλωσσικές διαταραχές στα παιδιά και στους εφήβους:
Θέματα οριοθέτησης, αξιολόγησης και παρέμβασης»

Γλώσσα και Διαταραχές Ροής της Ομιλίας

Γιώργος Φούρλας
Θεραπευτής Λόγου & Ομιλίας
M.Ed., M.Sc.SLT., CertMRCSLT

Κέντρο Έρευνας και
Θεραπείας Τραυλισμού
[www. travlismos.gr](http://www.travlismos.gr)

Εθνικό και
Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο
Αθηνών

University of
Roehampton
London

Αθήνα, 23 Μαΐου, 2015.

Τραυλισμός, μερικά δεδομένα...

- ▶ 1 στα 20 παιδιά προσχολικής ηλικίας εμφανίζει συμπτώματα δυσροής
- ▶ Συχνά, τα πρώτα συμπτώματα δυσροής εμφανίζονται σε φάση όπου ο λόγος εξελίσσεται ραγδαία
- ▶ Για την πλειοψηφία των παιδιών που ξεκινούν να τραυλίζουν έχει προηγηθεί μία περίοδος ομιλίας χωρίς τραυλισμό.
- ▶ 1 στα 100 παιδιά θα συνεχίσει να τραυλίζει στην σχολική ηλικία και στην ενήλικη ζωή
- ▶ Αυθόρμητη ανάκαμψη και εδραίωση
- ▶ Πολυπαραγοντική δυσκολία

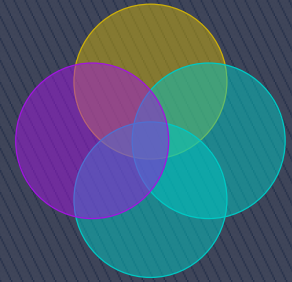

Το πολυπαραγοντικό μοντέλο θεώρησης

Οργανικοί Παράγοντες

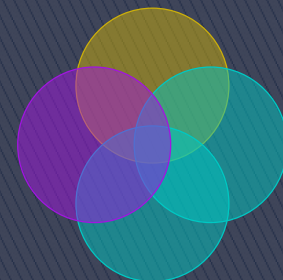
► Κληρονομικότητα

- Περισσότερα αγόρια
- Ο τραυλισμός «ταξιδεύει» μέσα στις οικογένειες
- Η ανάκαμψη / εδραίωση επίσης «ταξιδεύει» μέσα στις οικογένειες.
- Γονίδια που συσχετίζονται με τον τραυλισμό συσχετίζονται και με άλλες διαταραχές που αφορούν τους λογοθεραπευτές (π.χ. ΣΛΙ, ΔΕΠ-Υ, ΔΑΦ)

1	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13			
14	15	16	17	18			
19	20	21	22	23			

Οργανικοί Παράγοντες

▶ Νευρολογικές Διαφορές

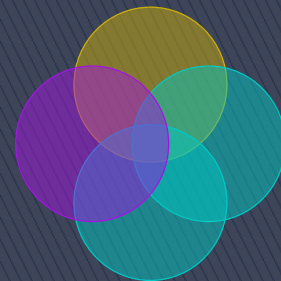
- δομικές διαφορές σε περιοχές του εγκεφάλου που σχετίζονται με το λόγο (Chang et al, 2008)
- μεγαλύτερη ενεργοποίηση δεξιού ημισφαιρίου (Sato et al, 2011)
- ασταθείς ή ανεπαρκώς ενεργοποιούμενες κινητικές αναπαραστάσεις και δυσκολία στην αναθεώρηση κινητικών αναπαραστάσεων (Max, et al, 2004; Smith, 2008)

▶ Κινητικός συντονισμός

- δυσκολίες διαδοχοκινητικού συντονισμού και στοματικής αναγνώρισης σχημάτων (Riley and Riley, 1985 ; Cook, et al, 2011)
- διαφορές σε σχέση με ΠπΔΤ και σε μη λεκτικές κινήσεις (Webster, 1997; Bishop, et al, 1991; Webster & Ryan, 1991; Foster & Webster, 2001; Max, et al, 2004)

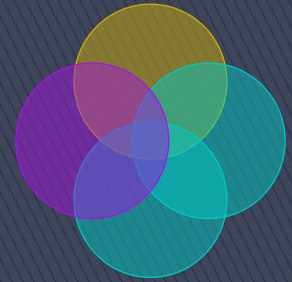
Ψυχολογικοί Παράγοντες

- ▶ Τα παιδιά που τραυλίζουν υπεραντιδρούν (reactivity) σε ερεθίσματα/γεγονότα θετικά ή αρνητικά και είναι λιγότερο ικανά στο να ρυθμίζουν (regulation) τα συναισθήματά τους. (Karrass et al 2006; Anderson et al 2003)
- ▶ Επιρροή της συναισθηματικής διέγερσης στην ομιλία
- ▶ Άγχος σχετιζόμενο με την ομιλία εμφανές από τα πρώτα χρόνια ζωής, αυξανόμενο με την ηλικία (Vanryckeghem et al 2005; Vanryckeghem and Brutten, 2007)
- ▶ Ο τραυλισμός επηρεάζει τον τρόπο που οι γονείς συμπεριφέρονται και διαχειρίζονται θέματα συμπεριφοράς του παιδιού
- ▶ Ο τραυλισμός επηρεάζει τη συμπεριφορά του παιδιού (αποφυγή, διάθεση, φιλίες)

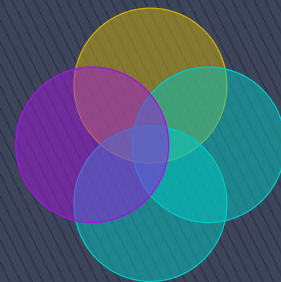
Περιβαλλοντικοί Παράγοντες

- ▶ Στάση απέναντι στον τραυλισμό
- ▶ Ρυθμοί ζωής
- ▶ Καθημερινές ρουτίνες - κούραση
- ▶ Επικοινωνία και επικοινωνιακές δεξιότητες οικογένειας
- ▶ Διαχείριση προβλημάτων
- ▶ Επιβράβευση
- ▶ Σχέσεις

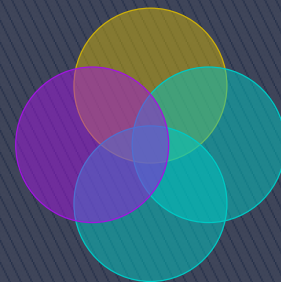
Γλωσσικοί Παράγοντες

- ▶ Χρονική στιγμή εκδήλωσης των συμπτωμάτων
- ▶ Προφίλ γλωσσικών δεξιοτήτων
- ▶ Φωνολογικές διαταραχές
- ▶ Αλληλεπίδραση μεταξύ κινητικών και γλωσσικών δεξιοτήτων
- ▶ Γραμματικοί/συντακτικοί παράγοντες
- ▶ Διγλωσσία

Γλωσσικοί Παράγοντες

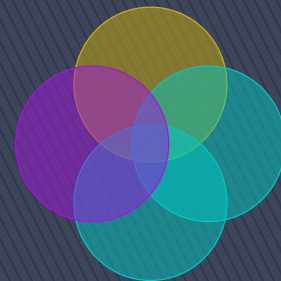

▶ Χρόνος Εκδήλωσης

- Ανάπτυξη φράσεων με πολλές λέξεις
- Μετάβαση από το λεξιλογικό στο γραμματικό/συντακτικό σύστημα δομής
- Αυξημένη πολυπλοκότητα λεξιλογίου και σύνταξης

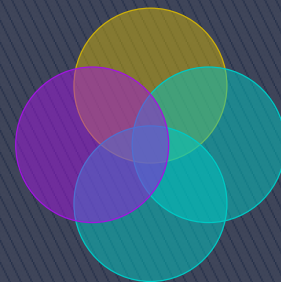
Γλωσσικοί Παράγοντες

- ▶ Χαμηλές, υψηλές ή ασύμμετρες γλωσσικές δεξιότητες;
 - Τα ευρήματα ποικίλουν: τα παιδιά που τραυλίζουν έχουν/ δεν έχουν γλωσσικές δυσκολίες ή δυσκολίες στην ομιλία που συνυπάρχουν με τον τραυλισμό.
 - Ασύμμετρες δεξιότητες στα υποσυστήματα του λόγου (Coulter, Anderson & Conture, 2009)
 - Οι γλωσσικές δυσκολίες μπορεί να είναι:
 - δυσδιάκριτες ή μη κλινικής σημασίας
 - χαμηλά αλλά μέσα στα φυσιολογικά όρια
 - έκδηλες. (Ntourou et al, 2011)
- ▶ Σχέση γλωσσικού προφίλ με την εδραίωση

Γλωσσικοί Παράγοντες

▶ Φωνολογία

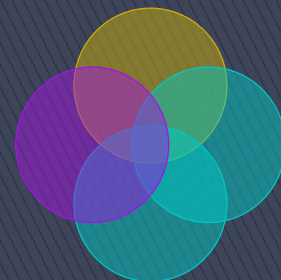
- Υψηλό ποσοστό συνύπαρξης φωνολογικών δυσκολιών και τραυλισμού (έως 40% των παιδιών με τραυλισμό) (Conture, 1987; Nippold, 2000)

▶ Αλληλεπίδραση μεταξύ κινητικών και γλωσσικών δεξιοτήτων

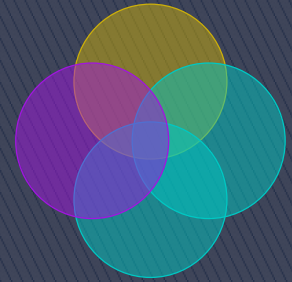
Γλωσσικοί Παράγοντες

- ▶ Γραμματικοί/συντακτικοί παράγοντες:
Ο τραυλισμός είναι πιθανότερο να συμβεί:
 - σε πρόσφατα κατακτηθείσες συντακτικές δομές (Bernstein-Ratner, 1995)
 - στην αρχή ενός εκφωνήματος (Silverman, 1974)
 - με την αύξηση του μήκους και της πολυπλοκότητας ((Bernstein-Ratner, 1995, Melnick & Conture, 2000)
 - στα όρια της πρότασης/ περιόδου (Bernstein-Ratner, 1997)
 - σε λειτουργικές λέξεις vs. λέξεις περιεχομένου (Howell Au-Yeung & Sackin 1999)

Γλωσσικοί Παράγοντες

▶ Διγλωσσία

- δεν προκαλεί τραυλισμό
- μπορεί να ασκεί πιέσεις στη ροή της ομιλίας
- η εναλλαγή κώδικα μπορεί να μειώνει την πίεση στη ροή της ομιλίας
- πιθανή ανάγκη παρέμβασης και στις δύο γλώσσες

Κλινικά παραδείγματα

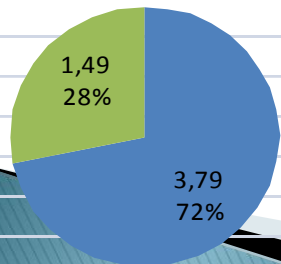
- ▶ Διαφορές στον τραυλισμό του ίδιου παιδιού με βάση:
 - τη γλωσσική δυσκολία της δραστηριότητας
 - το μέσο μήκος εκφωνήματος (MLU)
 - ΤΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΪΣΙΟ
- ▶ Υψηλό ποσοστό δυσροών που δεν χαρακτηρίζονται ως τραυλισμοί (ΔΜΟΤ) μπορεί να είναι ένδειξη γλωσσικών δυσκολιών.

Επεισόδια Τραυλισμού									
Δυσροές Ομοιάζουσες Τραυλισμού (SLD)	Bus story	Log seq	Wht's wrng	Con. speech	video πατέρας	video μητέρα	video όλοι	Σύνολο	f%
επανάληψη μονοσύλλαβης λέξης	5	9	12	3		1		30	42,25
επανάληψη συλλαβής /φθόγγου	9	3	2	5		1		20	28,17
μπλοκάρισμα	3	3	1	3	2		3	15	21,13
σιωπηρό/αναπνευστικό μπλοκάρισμα/ σπάσιμο λέξης	2	3						5	7,04
επιμήκυνση	1							1	1,41
άλλο (σημειώνω τι)								0	0,00
Σύνολικός Αριθμός ΔΟΤ	20	18	15	11	2	2	3	71	
Συνολικός Αριθμός Συλλαβών	263	390	475	317	143	135	150	1873	

Δυσροές Μη Ομοιάζουσες Τραυλισμού (NSLD)									
επανάληψη πολυσύλλαβης λέξης								0	0,00
επανάληψη φράσης/ τμήματος φράσης								0	0,00
αναθεώρηση (revision)	1	5	5	2				13	46,43
γεμίσματα / εμβολοφρασίες (interjections)	4	1	1	1				7	25,00
ανολοκλήρωτη λέξη/φράση	2		4	1			1	8	28,57
Σύνολικός Αριθμός ΔΜΟΤ	7	6	10	4	0	0	1	28	

Severity Rating	5	5	4	4	1	1	2	M.O.
%SS	7,60	4,62	3,16	3,47	1,40	1,48	2,00	3,79

% ΔΜΟΤ	2,66	1,54	2,11	1,26	0,00	0,00	0,67	1,49
--------	------	------	------	------	------	------	------	------

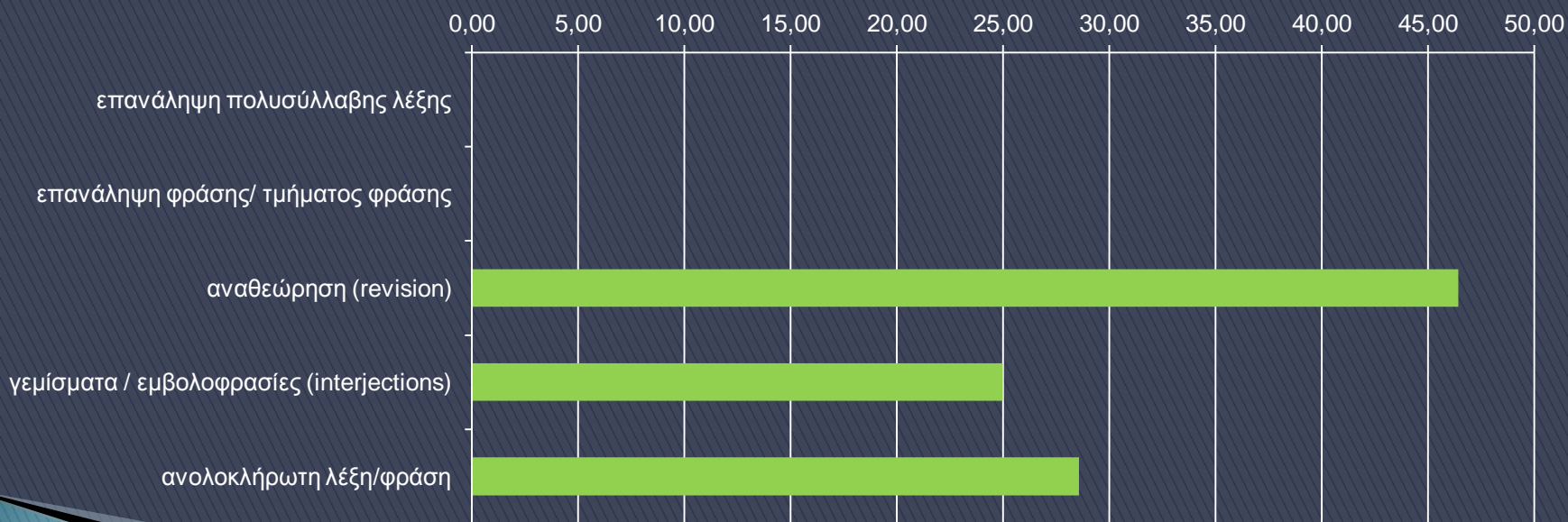
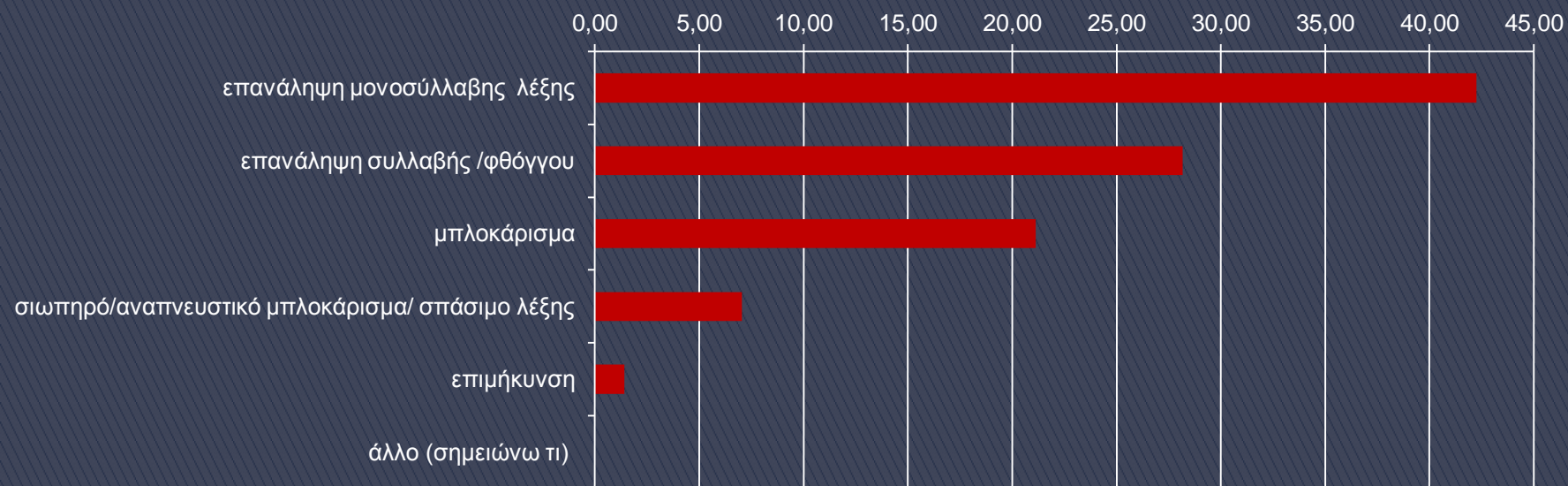
Bus story

Αυθόρμητη Ομιλία

Ακολουθίες εικόνων

Αναγνώριση περιγραφή παραδοξότητας

Παιχνίδι με τους γονείς

Παράγοντες

Γλωσσικό Προφίλ

Εξέλιξη στο Χρόνο

Διαφορική Διάγνωση

Κλινικές Συνέπειες

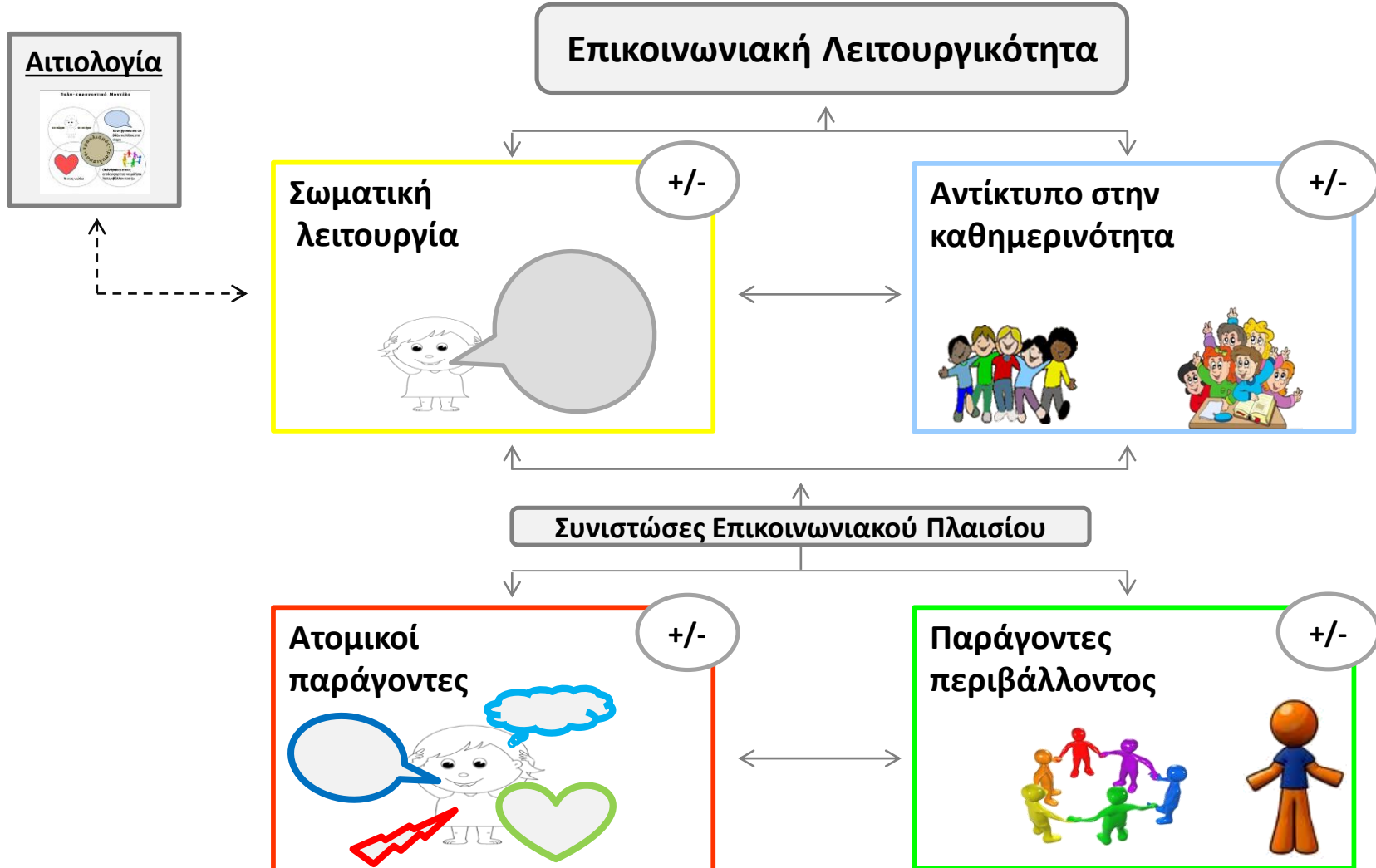
Ο τραυλισμός στη σχολική ηλικία

- ▶ εδραιωμένη δυσκολία
- ▶ πιθανή διαφοροποίηση είδους, έντασης, συχνότητας των λεκτικών χαρακτηριστικών αλλά σταθερή παρουσία των συμπτωμάτων
- ▶ συνειδητοποίηση – ενεργοποίηση αμυντικών μηχανισμών - ανάπτυξη συμπεριφορών αποφυγής
- ▶ το παιδί προβλέπει, προσδιορίζει και ερμηνεύει τον επικοινωνιακό του ρόλο μέσα από τον τραυλισμό

Χάρτης Διατύπωσης (στη βάση της Διεθνούς Ταξινόμησης (ICF) του Παγκοσμίου Οργανισμού Υγείας

Γλωσσικές δυσκολίες στο παιδιά σχολικής ηλικίας που τραυλίζουν

- ▶ Σωματική λειτουργία
 - Γλωσσικές διαταραχές
 - Δυσπραξικά χαρακτηριστικά
 - Τραυλισμός / Βατταρισμός
 - Ιδιοσυγκρασία
- ▶ Γλωσσική ανάπτυξη μέσω της κοινωνικής αλληλεπίδρασης
- ▶ Σύγχυση μεταξύ τραυλισμού και γλωσσικών δυσκολιών
- ▶ Άλλες παράμετροι: συγκέντρωση, υπερκινητικότητα, παρορμητικότητα, μνήμη, ιδιοσυγκρασία, άγχος, ΔΑΦ, μαθησιακές δυσκολίες.

- ▶ Παιδί σχολικής ηλικίας με γλωσσική δυσκολία και τραυλισμό πριν και μετά τη θεραπεία
- ▶ Παιδί σχολικής ηλικίας με τραυλισμό;

Διαταραχές Ροής της Ομιλίας

Φυσιολογική δυσχέρεια
στη ροή της ομιλίας

Βατταρισμός
ICD-10: **F98.6**

Ψυχογενής Τραυλισμός

Τραυλισμός (Εξελικτικός)
ICD-10: **F98.5**

Τραυλισμός ως
σύμπτωμα συνδρόμου

νευρολογικού, ψυχιατρικού,
αυτιστικού συνδρόμου

Βατταρισμός

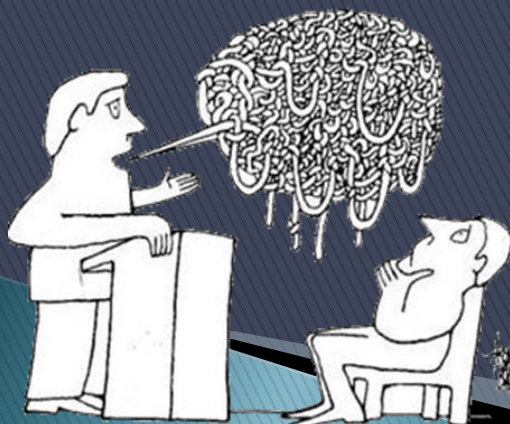
3 βασικά χαρακτηριστικά

1. Γρήγορος και/ή ακανόνιστος αρθρωτικός ρυθμός (articulatory rate). Δυσκολία ρύθμισης του αρθρωτικού ρυθμού στις γλωσσικές και κινητικές απαιτήσεις της ομιλίας.
(Daly,1993; Damsté,1984; Dinger, Smit & Winkelman, 2008; St.Louis,1992; St.Louis,et al.,1996; St.Louis, Raphael, Myers & Bakker, 2003; Weiss,1964).
2. Υψηλότερη του μέσου όρου συχνότητα (φυσιολογικών) δυσροών που δεν κατηγοριοποιούνται σαν τραυλισμοί.
(Myers & Bradley, 1992; St. Louis, 1992,1996; St.Louis et al.,2003)
3. Μειωμένη κατανόηση της ομιλίας λόγω υπερβολικής συν-άρθρωσης (coarticulation) - Λάθη στη δομή της συλλαβής της λέξης ή της πρότασης (παραλήψεις, συνενώσεις, αντικαταστάσεις).
(Daly & Burnett,1999; Damsté,1984; Dingeretal.,2008; Gutzman,1893; Mensink; Υρμα,1990; St.Louis et al.,2003; St.Louis, Raphael, Myers & Bakker, 2007; Van Zaalen & Winkelman, 2009; Voelker, 1935; Ward, 2006; Weiss, 1964).

Βατταρισμός

1. **Συντακτικός Βατταρισμός (syntactical cluttering)**
 (επαναλήψεις, εμβολοφρασίες, δισταγμοί, αναθεωρήσεις, δυσκολίες ανάκλησης λέξεων, δυσκολίες συντακτικής κωδικοποίησης σε επίπεδο λέξης ή πρότασης, δυσκολίες δόμησης αφήγησης, πραγματολογικές δυσκολίες).
2. **Φωνολογικός Βατταρισμός (phonological cluttering)**
 (συναρθρώσεις, λάθη στη σειρά των συλλαβών, «τηλεσκοπική» -όλα με τη μία- πραγμάτωση φράσεων, ακατάλληλη χρήση παύσεων, ταχύς αρθρωτικός ρυθμός)

(Van Zaalen, 2012).

Αιτιολογία βατταρισμού

- ▶ Η λεκτική εκδήλωση ενός υποστρώματος γλωσσικής ανισορροπίας (Weiss, 1964)
- ▶ Δυσκολία συγχρονισμού των επί μέρους μερών του γλωσσικού συστήματος κατά την παραγωγή ομιλίας (επικοινωνιακές προθέσεις, νοήματα, ακολουθία, λεξικοποίηση, χρονισμός, άρθρωση, συντονισμός) (Myers, 1992)
- ▶ Προβληματική ρύθμιση της ταχύτητας της ομιλίας λόγω παρεμπόδισης - αναστολής (inhibition) στο σύστημα των βασικών γαγγλίων (Alm, 2007)

Συμπεράσματα - Κλινικές Συνέπειες

- ▶ Οι γλωσσικές δυσκολίες παράγοντας κινδύνου εδραίωσης του τραυλισμού
 - Επίπεδο γλωσσικής εξέλιξης ↑ ↓
 - Ασύμμετρη ανάπτυξη των γλωσσικών υποσυστημάτων
 - Φωνολογικές δυσκολίες
- ▶ Η «γλωσσική δίαιτα» μειώνει τις επικοινωνιακές απαιτήσεις αλλά και τα αναγκαία για τη γλωσσική ανάπτυξη ερεθίσματα
- ▶ Ο πλήρης και διεξοδικός έλεγχος του επιπέδου γλωσσικής ανάπτυξης και γλωσσικών δυσκολιών είναι αναγκαίος πριν την απόδοση διάγνωσης για τα παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας.
- ▶ Η παρέμβαση για τις γλωσσικές διαταραχές είναι απαραίτητη και δεν πρέπει να υποτιμάται η αναγκαιότητά της
- ▶ Προβληματισμοί σε σχέση με τη στιγμή παρέμβασης. Πρώτα ο τραυλισμός;
- ▶ Διαφορική διάγνωση μεταξύ τραυλισμού και βατταρισμού

Σας ευχαριστώ

Κέντρο Έρευνας και
Θεραπείας Τραυλισμού
[www. travlismos.gr](http://www.travlismos.gr)